Aradi Emil

A negyedik szakasz

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 24. szám, 2017. június 16.

Az emberi fejlődésnek újszerű szakaszolását adta Bojár Gábor (*Az információ sok évezredes hatalma, ÉS,* 2017/16., ápr. 21.) A termelő erők (technika) jelen szintjén az ember helyett a gépek már mindent elő tudnak állítani, ha megmondjuk nekik, hogyan. Tehát valóban csak az információ birtoklása lehet a szűk keresztmetszet, ennek evolúciója egyenlő az emberiség fejlődésével.

Bojár szerint a processzor összehasonlító funkciója többre képes, mint amire Neumann és társai használták: a számtani alapműveletekre. Nos, a számtani alapműveletek számítógépen éppen hogy a processzor összehasonlító (igen vagy nem) funkcióján alapulnak. Van azonban a processzornak egy kevésbé emlegetett tulajdonsága is, nevezetesen, hogy csak úgy el van magában. S őrzi a beléje táplált információt, majd kérésre visszaadja. Magyarul: tárol. Kis helyen és kezelhetően. Valójában ez jelentette az emberiség számára az ugródeszkát. Az, hogy az addig is az emberiség birtokában álló tudást egyetlen szobába, bárki számára elérhetővé tegye. A hatvanas, hetvenes években a rengeteg információ minél kisebb helyre tömörítése, a minél nagyobb kapacitású winchesterek kicsinyítése volt napirenden. Ezt nevezhetjük első etapnak. A második a nyolcvanas években történt, amikor a rendelkezésre álló tárhelyeket feltöltöttük, és minél több információt gyűjtöttünk össze az internet elterjesztésével. A kilencvenes években pedig – a mindmáig tartó harmadik szakaszban – már az volt a fő gond, hogy miképpen nyerhetjük ki a minket érdeklő infót az adatok tengeréből. Ez utóbbihoz (mármint megállapítani egy információról, hogy a klienset érdekelheti-e vagy sem) mesterséges intelligencia szükségeltetik. Ez a jövő útja.

Létezik azonban még feladat a második etapban is. A leírt információnak is csak csekély része jutott be a számítógépbe. Igaz, nagyon sok könyvet beszkenneltek, majd karakterfelismerő programmal kereshetővé tettek, de a rendelkezésünkre álló dokumentumok (anyakönyvek, régi újságok, műszaki leírások) nagy része még nincs a winchestereken és elküldhető, számítógép számára olvasható állapotban. Ezen persze feldolgozással lehet segíteni, amennyiben megéri (szorgos kínai kezek szkennelik – és értékesítik – az európai levéltárak anyagait). Kicsit nehezebb azonban azon (rádióban, tévében, hangszalagon rögzített, telefonbeszélgetésekben elhangzott) információk feldolgozása, amelyek sohase voltak még leírva. S ezért szkennelni, OCR-ezni (kereshetővé tenni) sem lehet. A hangfelismerő programok – bár a hatalmas igény miatt rohamléptekkel fejlődnek – még tökéletlenek. A nehézséget nem csak a különböző nyelvek, hanem a beszédhangszínek, kiejtésmódok jelentik. A megfejtéshez szükséges a nyelv szabályainak, morfológiájának, az argó- és a tájszavak ismerte. A legnagyobb gondot azonban a minduntalan megjelenő új kifejezések, rövidítések jelentik, ami a beszélt nyelv és az annak megfelelő jelentés állandó egyeztetését igényli. A beszédfelismerő programokat folyamatosan frissíteni kell, megtanítani nekik a változásokat. És akkor elérkeztünk a legnagyobb problémához: a bennünket körbevevő világ – legalábbis amint mi érzékeljük – képi megjelenésű. Legfőképp a szemünkkel tájékozódunk (most nem beszélünk a szagokról, amelyek az állatoknak adnak támpontokat). A képekben rejlő információ számítógépes kinyerése és feldolgozása gyerekcipőben jár. Csak egy példát írok: egy embernek másodpercre sincs szüksége, hogy felismerje, tárgyalópartnere éppen elégedett-e, vagy dühös arcot vág valamiért. Ez – a gyakran milliókat érő információ – az elektronikus eszközök által jelenleg megfejthetetlen. Történnek erőfeszítések az arcdiagnosztika számítógépes feldolgozására (így szűrik ki például a körözött személyeket a nagy repülőterekről), de az emberek érzelmi megnyilvánulásai – amelyek az életünk nagyobb részét teszik ki – terra incognita. Ezt kell közkinccsé, az egyetemes tudás részévé tenni. Az információs forradalomnak, összevont nevén az inforradalomnak ez lesz a negyedik szakasza.